

РЕИНТЕГРАЦИЈА ПРОСТОРА КОСОВА И МЕТОХИЈЕ
ЕНЕРГЕТСКА БУДУЋНОСТ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

REINTEGRATION OF KOSOVO AND МЕТОНИЈА
AS ENERGY FUTURE OF THE REPUBLIC OF SERBIA

DOI: 10.25075/BM.2021.03

Светомир Максимовић
Жељко Праштало
Раде Шарац
РУДАРСКИ ИНСТИТУТ БЕОГРАД
svetomir.maksimovic@ribeograd.ac.rs

Svetomir Maksimović
Željko Praštalo
Rade Šarac
MINING INSTITUTE BELGRADE
svetomir.maksimovic@ribeograd.ac.rs

Сажетак: Процес глобализације и транзиције, геополитичко престојавање у свету сублимишу успостављање контроле над стратешки значајним енергетским минералним сировинама. Често исказано а неаргументовано кршење демократије и еколошких принципа било је довољан предуслов за предузимање „крсташких” похода против одређених земаља, а њихове националне вредности и богатства били су отуђивани и стављени у функцију освајача. У Европи то је био случај са Републиком Србијом, којој је на перфидан начин, од стране великих сила, на Косову и Метохији одузет највећи део енергетских и других сировина. Пред тако озбиљно обесправљену и осиромашену земљу поставило се више стратешких питања, а у раду је анализирано питање које се односи на статус индустрије угља са окупираном јужном покрајином и без ње [1].

Кључне речи: РЕПУБЛИКА СРБИЈА, КОСОВО И МЕТОХИЈА, РЕИНТЕГРАЦИЈА, УГАЉ

Abstract: The processes of globalization and transition, geopolitical realignment in the world sublimate the establishment of control over strategically essential energy minerals. Frequent and unsubstantiated violations of democracy and environmental principles were a sufficient precondition for going on a crusade against certain countries. Their national values and wealth were alienated and put into conqueror service. In Europe, this was the case with the Republic of Serbia, which was treacherously deprived of most of its energy and other raw materials by the great powers in Kosovo and Metohija. Such a severely disenfranchised and impoverished country was faced with several strategic issues. The paper analyzed the issue related to the coal industry status with and without the occupation of its southern province [1].

Key words: REPUBLIC OF SERBIA, KOSOVO AND МЕТОНИЈА, REINTEGRATION, COAL

УВОД

Рударство је утицало и утиче на токове историје, делећи судбину народа и држава. Доносило је развој, напредак и благостање, али и узроковало конфликте, ратове, несреће и страдања. На историјској трајекторији српског рударства периоди највећих развојних успона и достигнућа су средњи век и друга половина XX века. Еквиваленција ових вишевековно дистантних периода објашњива је разумевањем рударства као супструктуре цивилизација, као материјалне основе привредног, научног, техничко-технолошког, образовног, културног, духовног, општег друштвеног развоја [2].

Ако једној држави отуђиш такве ресурсе отевши део њене територије насилним путем, онда си је одвојио и од припадајућег свеколиког развоја. То је управо случај са Косовом и Метохијом, јужном српском покрајином. Поставља се питање у којем правцу даље деловати како би се тај простор вратио Србији а да то буде мирним путем, без ратова и насилне активности неких западних земаља. У блиској будућности то није могуће, али није недостижно.

Угаљ на Косову и Метохији један је од најзначајнијих минерално-сировинских ресурса и захтева посебну пажњу ако се има у виду стратешки значај у енергетици Републике Србије. Значај је већи јер се ради о резервама лигнита које спадају међу највеће у Европи.

НАЦИОНАЛНИ ЗАХТЕВИ

Србија има већ значајна искуства стечена увођењем ембарга од стране западних земаља. Земља је опстала само захваљујући енергетској безбедности и пољопривреди. То су управо ресурси којима Србија располаже у довољној мери, те није била условљена увозом.

Електрична енергија произведена из лигнита је и даље без конкуренције и најјефтинија је за потрошаче у Европи. У производњи лигнита и електричне енергије у Србији учествује велики број запослених и још толико запослених који пружају подршку тој производњи. Само у сектору угља запослено је преко 15.000 радника, а из косовских рудника протерано је 4.356 радника српске

INTRODUCTION

Mining has influenced and continues to influence the course of history, sharing the destiny of nations and states, bringing development, progress, and prosperity, but also causing conflicts, wars, accidents, and suffering. On the historical trajectory of Serbian mining, the periods of the most remarkable rises and achievements are the middle and second half of the XX century. The equivalence of these centuries-long distant periods can be explained by understanding mining as a substructure of civilizations, as the material basis of economic, scientific, technical and technological, educational, cultural, spiritual, and general social development [2].

Depriving a state of such resources by forcibly stealing a part of its territory means separating it from the corresponding widespread development. This is precisely the case with Kosovo and Metohija, the southern Serbian province. The question is which direction to act in to return that area to Serbia, by doing it peacefully without wars and violent activities of some western countries. It is impossible in the near future, though not unattainable.

Coal in Kosovo and Metohija is one of the most important mineral resources and requires special attention, bearing in mind the strategic importance in the energy sector of the Republic of Serbia. What is more, it boasts lignite reserves that are among the largest in Europe.

NATIONAL REQUIREMENTS

Serbia already has significant experience gained from imposed embargoes by Western countries. The country has survived only thanks to energy security and agriculture. It was these resources that Serbia had at its disposal to an extent sufficient for not being conditioned by imports.

Electricity produced from lignite is still unrivaled and is the cheapest for consumers in Europe. A significant number of employees participate in and support the production of lignite and electricity in Serbia. More than 15,000 workers were employed in the coal sector alone, and 4,356 Serbian workers were expelled from Kosovo's mines. Now, they partly provide services to other production units in the "Electric Power

националности. Сада једним делом пружају услуге осталим производним јединицама у „Електропривреди Србије”. Национални захтев јесте и убрзано спровођење еколошких затева имајући у виду да је то загађивачка делатност која тражи посебна инвестициона улагања и константно ублажавање присутних еколошких проблема. Динамика такве активности могућа је у зависности од расположивих домаћих и све мањих страних инвестиција. Стране инвестиције нису више доступне за набавку опреме за експлоатацију угља и изградњу термоелектрана на угаљ. С друге стране, није могуће одржати независност државе ако се превасходно не користе сопствени енергенти. Тек са њиховим нестанком неминовност је ићи на савремене увозне технологије. Такође је потребно заштитити тржиште рада и економију од разних „спољних притисака”. Може доћи до великих социјалних немира.

ПОЛИТИЧКО-ЕКОНОМСКО СТАЊЕ У ЕВРОПИ

Политичко-економско стање у свету и посебно у Европи се неизоставно, у већој или мањој мери, рефлектује на стање у Србији. Звезка се оружјем на граници Русије и Украјине, неуједначен је развој земаља чланица ЕУ, неке су постале велики дужници (Грчка, Шпанија, Португал, Италија), а Велика Британија је напустила ЕУ. Појачане су тензије између три ентитета у Босни и Херцеговини, учестале су провокације српског живља на Косову и Метохији уз неуједначен приступ међународне заједнице која одражава посебно негативан однос према Србији и Републици Српској. Велик број избеглица преплавио је Европу. Највећи број пролази кроз Србију. Тероризам у Европи постаје скоро свакодневница.

ГЛОБАЛНЕ ПОСТАВКЕ

Творци еколошког хаоса су дириговани компјутерски модели, а не стварност. Према најновијим подацима 42% научника не верује да CO₂ изазива климатске промене људским активностима. Руски научници су пре 25 година објавили да, при постојећем степену загађености, Земља не може бити угрожена

Industry of Serbia.” Another national requirement is the accelerated implementation of environmental requirements, bearing in mind that this is a polluting activity that requires special investments and constant mitigation of existing environmental issues. Available domestic and decreasing foreign investments condition the dynamics of such activity. Foreign investments are no longer available to purchase equipment for coal exploitation and construction of coal-fired power plants. On the other hand, it is impossible to maintain a country’s independence if it does not primarily use its own energy sources. Only their disappearance would make resorting to modern imported technologies inevitable. It is also necessary to protect the labor market and the economy from various “external pressures.” This could entail great social unrest.

POLITICAL AND ECONOMIC SITUATION IN EUROPE

The political and economic situation in the world, especially in Europe, inevitably reflects on the situation in Serbia, to a greater or lesser extent. Powder kegs on the border between Russia and Ukraine, uneven development of EU member states, some countries falling into great debts (Greece, Spain, Portugal, Italy), Great Britain leaving the EU. Tensions between the three entities in Bosnia and Herzegovina have intensified, and provocations aimed at Serbs in Kosovo and Metohija have become more frequent, with an uneven international community approach, reflecting a particularly negative attitude towards Serbia and the Republic of Srpska. Vast numbers of refugees have flooded Europe, most of them passing through Serbia. Terrorism is becoming almost commonplace in Europe.

GLOBAL BACKGROUND

The creators of ecological chaos are directed computer models, not reality. According to the latest data, 42% of scientists do not believe that CO₂ causes climate change through human activities. Russian scientists announced 25 years ago that with the current pollution level, the Earth could not be endangered for the next

наредних 10.000 година. Шта се то десило после само 25–30 година? Њујорк тајмс је седамдесетих година прошлога века најављивао почетак леденог доба. Петнаести век је идентичан са XX веком, а XX век је проглашен најтоплијим због људских загађивачких активности. Често је присутно искривљење истине о угљу. У Европи иза свега стоји највећа невладина организација Европска фондација за климатске промене (електрична енергија без угља). Потребно је ширење обновљивих извора енергије уравнотежити са конвенцијалним изворима.

ЕВРОПСКА ФОНДАЦИЈА ЗА КЛИМАТСКЕ ПРОМЕНЕ И ПАРИСКА КОНФЕРЕНЦИЈА О КЛИМАТСКИМ ПРОМЕНАМА ЛОБИРАЈУ ПРОТИВ УГЉА И ТЕРМОЕЛЕКТРАНА НА УГАЉ

Екологија је постала инструмент политичара у Европи. Инсистира се на великим финансијским улагањима у декарбонизацију и десулфуризацију и увођење нових скувих технологија у најкраћем року. Под притиском велики број земаља најавио је смањење производње угља. Овакве исхитрене активности довеле су до енергетске кризе у Европи. Смањење производње угља и електричне енергије, престанак рада површинских копова и термоелектрана на угаљ довешће до енергетских криза и директног пораста незапослености (око 1.000.000 у Европи, 10.000 у Србији).

ЕКСПЛОАТАЦИЈА УГЉА У СРБИЈИ

У оквирима ЈП „Електропривреда Србије” годишње се произведе 47×10^6 t лигнита (97,5% укупне производње угља у Србији): Огранак РБ Колубара 30×10^6 t, ТЕ-КО „Костолац” 9×10^6 t и ЈП „Косово” – Обилић 8×10^6 t. Мању производњу реализују ЈП за подземну експлоатацију угља „Ресавица” – $0,75 \times 10^6$ t, и подводна експлоатација угља „Ковин” – $0,25 \times 10^6$ t. Увоз мрког и каменог угља је око $0,8 \times 10^6$ t. У структури производње домаћег угља лигнит учествује са 99%, а камени и мрки угаљ са свега 1%. У структури финалне потрошње за енергетске сврхе индустрија учествује са 46%, домаћинства са 46%, а остали сектори са 8%. Резерве лигнита у Колубари и Костолцу при овој динамици

10,000 years. What happened after only 25-30 years? In the 1970s, the New York Times marked the beginning of the ice age. The 15th century is identical to the 20th century, and the 20th century was declared the warmest due to polluting human activities. The truth about coal is often distorted. The largest non-governmental organization, the European Climate Foundation (electricity without coal), stands behind everything in Europe. The spread of renewable energy sources needs to be balanced with conventional sources.

EUROPEAN CLIMATE FOUNDATION AND PARIS CLIMATE CHANGE CONFERENCE LOBBYING AGAINST COAL AND COAL-FIRED THERMAL POWER PLANTS

Ecology has become an instrument of European politicians. They insist on significant financial investments in decarbonization and desulfurization and the introduction of new expensive technologies in the shortest possible time. Under pressure, many countries announced a reduction in coal production. Such hasty activities have brought about the energy crisis in Europe. Reducing coal and electricity production and abandoning open-pit mines and coal-fired thermal power plants will lead to energy crises and a direct increase in unemployment (about 1 million in Europe, 10,000 in Serbia).

COAL EXPLOITATION IN SERBIA

Within the PE “Electric Power Industry of Serbia” 47×10^6 t of lignite is produced annually (97.5% of total coal production in Serbia): in branch RB Kolubara 30×10^6 t, TE-KO “Kostolac” 9×10^6 t and PE “Kosovo” - Obilić 8×10^6 t. Lower production is reported by the Public Enterprise for Underground Coal Exploitation “Resavica,” 0.75×10^6 t, and underwater coal exploitation “Kovin,” 0.25×10^6 t. Brown and hard coal imports are reported at about 0.8×10^6 t. In the domestic coal production structure, lignite participates with 99%, and hard coal and brown coal only with 1%. In the structure of final consumption for energy purposes, industry participates with 46%, households with 46%, and other sectors with 8%. With this exploitation dynam-

- Септембра 1990. 2.250 Шиптара запослених на површинским коповима „Косово” – Обилић дају отказ на својим радним местима и на коповима остаје само 250 радника српске националности. Организује се производња само на ископу угља и то у првој смени.
- Због недостатка потребне радне снаге на косовским коповима, ЕПС организује помоћ стручних кадрова из Колубаре, Костолца и Дирекције за производњу угља ЕПС.
- Поред киднаповања радника од стране УЧК (12 косовских радника српске националностије убијено), у површински коп Белаћевац бачене су и прве бомбе из НАТО авиона.
- Уследило је протеривање неалбанских радника са радних места и одузимање све покретне и непокретне имовине. Без посла остало је 4.356 радника српске националности.
- Pressed by the KLA, many Shiptars left their jobs.
- In September 1990, 2,250 Shiptars employed in “Kosovo” Obilić open-pit mines resigned and only 250 Serbian workers remained in the mines. As a result, production was organized only on coal mining in one shift.
- Due to the lack of the necessary workforce at the Kosovo mines, EPS arranged for assistance by sending professional staff from Kolubara, Kostolac, and the EPS Coal Production Directorate.
- Apart from worker kidnapping by the KLA (12 Kosovo workers were killed), the first bombs from NATO planes were dropped on the Belačevac open-pit mine.
- Non-Albanian workers were expelled and all movable and immovable property was confiscated. 4,356 Serbian workers lost their jobs.

ПОВРШИНСКИ КОП СИБОВАЦ

Површински коп Сибовац је замена за површинске копове Добро село и Белаћевац. Производња угља започета је 2010. Годишња производња угља од 2001. до 2007. кретала се од $4,7 \times 10^6$ t до $6,5 \times 10^6$ t. Од 2008. просечна годишња производња угља износи 8×10^6 t. Геолошке резерве лигнита на лежишту Сибовац износе 990×10^6 t, а експлоатабилно је 830×10^6 t.

Слика 1, Површински коп Сибовац
Figure 1, Open-pit mine Sibovac

SIBOVAC OPEN-PIT MINE

The Sibovac open-pit mine is a replacement for the Dobro Selo and Belačevac open-pit mines. Coal production started in 2010. Annual coal production from 2001 to 2007 ranged from 4.7×10^6 t to 6.5×10^6 t. Since 2008, the average annual coal production has been 8×10^6 t. Geological lignite reserves at the Sibovac deposit are 990×10^6 t and 830×10^6 t are exploitable.

Слика 2, Термоелектрана Косово Б
Figure 2, Kosovo B Thermal Power Plant

Табела 4, Активни рудници и планиране реконструкције до 1975 [6]

Table 4, Active mines and planned reconstructions until 1975 [6]

Назив рудника Mine name	Постојећа производња Existing production x10 ⁶ t/god.	Планирана производња након реконструкције Planned post-recon- struction production x10 ⁶ t/god.	Вредност инвестиције рударских објеката РСД Value of investment in mining facilities RSD	Број запослених на рударским објектима, пратеће службе Number of employees in mining facilities, support services
Добро Село / Dobro Selo (1961.)	3,6	4,5 - 5,0	преко 1,6 x10 ⁹ за постизање производње over 1,6 x10 ⁹ to achieve planned production	3.500
Белаћевац / Belaćevas (1964.)	у изградњи under construction 3,5	5,5 - 6,0		
Укупно / In total	7,1	10,0 - 11,0	-	3.500

Табела 5, Постојећи и планирани капацитети термоелектрана на Косову и Метохију у 1975 [7]

Table 5, Existing and planned thermal power plant capacities in Kosovo and Metohija in 1975 [7]

Постојеће / Existing:	Планиране / Planned:
A1 65 MW 1962. A2 125 MW 1965. A3 200 MW 1970. A4 200 MW 1971. A5 210 MW 1975. Укупно / In total: 800 MW	ТЕ Косово II / TPP Kosovo II 2x300 + 3x500 = 2.100 MW ТЕ Косово III / TPP Kosovo III 6x500 = 3.000 MW ТЕ Косово IV / TPP Kosovo IV 3x500 = 1.500 MW Укупно / In total: 9.800 MW Потребно угља / Coal Required: 72,9 x10 ⁶ t
*Изграђена је Сушара I капацитета 600.000 t/год. (1962.) и Сушара II истог капацитета 1972. *Dryer I with a 600,000 t/year capacity was built (1962) and Dryer II of the same capacity in 1972. *Постројење за гасифи- кацију угља, капацитета 480 мил.мет.куб./год. *Coal gasification plant, 480 million m ³ /year capacity.	До 1975. реализовано је само 7,5% од могућег потенцијала у инсталисаној снази. Перспектива је била да се поред задовољења потребе Југославије обезбеди и извесна количина електричне енергије за потребе: Западне Немачке, Источне Немачке и ЧССР. By 1975, only 7,5% of the potential installed capacity was achieved. The perspec- tive was to provide a certain amount of electricity for the needs of West Ger- many, East Germany and Czechoslovakia, in addition to meeting the needs of Yugoslavia.

ПЕРИОД ОД 1975-1999.

Овај период карактеришу следећи догађаји:

- Највећа производња угља и јаловине на ко-совским коповима остварена је 1988.
- Период ембарга довео је до поремећаја у функционисању производних система.
- Учестале су саботаже на рударској опреми од стране шиптарских радника.
- Због притиска УЧК многи Шиптари напуштају своја радна места.

PERIOD FROM 1975 TO 1999

This period is characterized by the following events:

- The most significant production of coal and tailings in Kosovo mines was recorded in 1988.
- The embargo period disrupted the functioning of production systems.
- Sabotages of mining equipment by Shiptar workers became more frequent.

- Септембра 1990. 2.250 Шиптара запослених на површинским коповима „Косово” – Обилић дају отказ на својим радним местима и на коповима остаје само 250 радника српске националности. Организује се производња само на ископу угља и то у првој смени.
  - Због недостатка потребне радне снаге на косовским коповима, ЕПС организује помоћ стручних кадрова из Колубаре, Костолца и Дирекције за производњу угља ЕПС.
  - Поред киднаповања радника од стране УЧК (12 косовских радника српске националностије убијено), у површински коп Белаћевац бачене су и прве бомбе из НАТО авиона.
  - Уследило је протеривање неалбанских радника са радних места и одузимање све покретне и непокретне имовине. Без посла остало је 4.356 радника српске националности.
- Pressed by the KLA, many Shiptars left their jobs.
  - In September 1990, 2,250 Shiptars employed in “Kosovo” Obilić open-pit mines resigned and only 250 Serbian workers remained in the mines. As a result, production was organized only on coal mining in one shift.
  - Due to the lack of the necessary workforce at the Kosovo mines, EPS arranged for assistance by sending professional staff from Kolubara, Kostolac, and the EPS Coal Production Directorate.
  - Apart from worker kidnapping by the KLA (12 Kosovo workers were killed), the first bombs from NATO planes were dropped on the Belačevac open-pit mine.
  - Non-Albanian workers were expelled and all movable and immovable property was confiscated. 4,356 Serbian workers lost their jobs.

ПОВРШИНСКИ КОП СИБОВАЦ

Површински коп Сибовац је замена за површинске копове Добро село и Белаћевац. Производња угља започета је 2010. Годишња производња угља од 2001. до 2007. кретала се од $4,7 \times 10^6$ t до $6,5 \times 10^6$ t. Од 2008. просечна годишња производња угља износи 8×10^6 t. Геолошке резерве лигнита на лежишту Сибовац износе 990×10^6 t, а експлоатабилно је 830×10^6 t.

Слика 1, Површински коп Сибовац
Figure 1, Open-pit mine Sibovac

SIBOVAC OPEN-PIT MINE

The Sibovac open-pit mine is a replacement for the Dobro Selo and Belačevac open-pit mines. Coal production started in 2010. Annual coal production from 2001 to 2007 ranged from 4.7×10^6 t to 6.5×10^6 t. Since 2008, the average annual coal production has been 8×10^6 t. Geological lignite reserves at the Sibovac deposit are 990×10^6 t and 830×10^6 t are exploitable.

Слика 2, Термоелектрана Косово Б
Figure 2, Kosovo B Thermal Power Plant

ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ „КОСОВО” – ОБИЛИЋ ПОСЛЕ 1999.

АП Косово и Метохија је 1999. Резолуцијом Савета безбедности ОУН бр. 1244 стављена под међународну управу, а ЈП ПК „Косово” – Обилић одузето је право коришћења и располагања целокупном непокретном и покретном имовином. Радници српске и неалбанске националности протерани су са својих радних места, па из тих разлога ово предузеће не обавља своју основну делатност (производњу и прераду угља). Од јуна 1999. радници ЈП ПК „Косово” – Обилић, којих је тада било око 4.356, као и друга два ЈП са Косова и Метохије, примају зараду од 60% своје зараде коју би имали да су на својим бившим радним местима. Од 2002. почиње њихово радно ангажовање на одржавању и ремонтима на свим површинским коповима и термоелектранама ЕПС.

ЗАКЉУЧАК

Бивша социјалистичка Југославија, а по највише Србија, упумпавали су у Косово и Метохију 1,5 милиона долара дневно. Међу највећа улагања спадају улагања у изградњу површинских копова угља и термоелектрана.

Према Резолуцији 1244 све рудно богатство Косова и Метохије било је под јурисдикцијом Унмика. Шеф Унмика Бернар Кушнер дао је косовским Албанцима право да њиме располажу независно од Србије. То је отворило врата појединим водећим политичарима са запада да, поред државних интереса својих земаља, озбиљно пораде и за своје личне бизнис интересе. Често су се такве активности одвијале и одвијају се у сукобу интереса између водећих западних држава, а и појединих политичара и бизнисмена.

Уступци које такозвана Влада Косова и Метохије даје појединим западним фирмама су на штету Србије и омогућавају неконтролисано раубовање свих значајних минералних сировина. На одржавању новоизграђених система радиће иностране фирме. Велик број српских и неалбанских радника остао је и остаће без посла.

Србија ће морати да одржава висок ниво производње електричне енергије из угља са копова у Колубари и Костолцу у врло непо-

PUBLIC ENTERPRISE “KOSOVO” - OBILIĆ FOLLOWING 1999

In 1999, AP Kosovo and Metohija was placed under UN interim administration by the UN Security Council Resolution no. 1244, and PE PK “Kosovo” - Obilić was deprived of the right to use and dispose of all its immovable and movable property. In addition, Serbian and non-Albanian workers were expelled from their jobs, so for these reasons, this company does not perform its core business (coal production and processing). Since June 1999, the workers of PE PK “Kosovo” - Obilic, of which there were about 4,356 at the time, and the other two PEs from Kosovo and Metohija, had received 60% of their salary from former jobs. Since 2002, they have been engaged in maintenance and repairs at all open-pit mines and thermal power plants of EPS.

CONCLUSION

Former socialist Yugoslavia, and mostly Serbia, pumped 1.5 million dollars a day into Kosovo and Metohija. Among the most significant investments are investments in the construction of open-pit coal mines and thermal power plants.

According to Resolution 1244, all the mineral wealth of Kosovo and Metohija was under the jurisdiction of UNMIK. UNMIK chief Bernard Kouchner has given Kosovo Albanians the right to dispose of it independently of Serbia. This has opened the door for some leading Western politicians to seriously work on using it for their state interests but also their personal business interests. Such activities have often taken place and are taking place in a conflict of interest between the leading Western countries and individual politicians and businessmen.

The concessions the so-called Government of Kosovo and Metohija gives to certain Western companies are to the detriment of Serbia and allow uncontrolled plundering of all important mineral raw materials. Foreign companies will work on the maintenance of the newly built systems. A great number of Serbian and non-Albanian workers have lost their jobs.

Serbia will have to maintain a high level of electricity production from coal from the Kolubara and Kostolac mines in very unfavorable condi-

вољним условима уместо да користи своје ресурсе на Косову и Метохији. То је директан неповољан утицај на њену енергетску и не само енергетску независност. Сагледавши значај само лигнита на Косову и Метохији, довољно је да се донесе закључак да је подела Косова и Метохије трајно одрицање од непроцењивих енергетских сировина Србије. Да би се донекле сачували и повратили минерално-сировински ресурси Косова и Метохије, реинтеграција нема алтернативу.

ЛИТЕРАТУРА

1. Вујић С.: Минерално-сировински комплекс Србије данас: изазови и раскршћа. Максимовић С., Кричковић А., Бабовић М.: Угаљ – стратешки енергент Републике Србије. Београд, 2010, стр. 223–267.
2. Вујић С., Максимовић С., Кричковић А.: Експлоатација угља – енергетски потенцијали, конкурентност, реструктуирање, транзиционе сметње, будућност. Електропривреда Београд, бр. 2, 2005, стр. 62–69.
3. Вујић С., Жунић М., Ковачевић С., Максимовић С.: Угаљ – потенцијали, структурна прилагођавања, будући развој. Термотехника, књ. 32, 1–4, 2006, стр. 43–53.
4. Вујић С., Јеленковић Р., Рабреновић Д., Радосављевић М., Ђалић Н., Николић Б., Симић С., Максимовић С., Мојић С., Коматина М., Миладиновић Б.: Минерално-сировински комплекс Косова и Метохије. Рударски институт Београд, Београд, 2021, 332 стр.
5. Вујић С.: Српско рударство и геологија у другој половини XX века. Живановић В., Максимовић С.: Експлоатација енергетских минералних сировина, Београд, 2014, стр. 316–373.
6. Рударски институт Београд: Могућност перспективног развоја угља у великим лигнитским басенима СР Србије. Београд, 1975.
7. Факултет политичких наука и Машински факултет, Универзитет у Београду, Трибина: Реинтеграција или разграничење: разговори о будућности Косова и Метохије;

tions, instead of using its resources in Kosovo and Metohija. This is a direct adverse impact on its energy and other forms of independence. Considering only the importance of lignite in Kosovo and Metohija, it is enough to conclude that the division of Kosovo and Metohija is a permanent waiver of Serbia's invaluable energy raw materials. To preserve and restore the mineral resources of Kosovo and Metohija to some extent, reintegration has no alternative.

LITERATURE

1. Vujić S.: Mineral raw material complex of Serbia today: challenges and crossroads. Maksimović S., Kričković A., Babović M.: Coal as a strategic energy source of the Republic of Serbia. Belgrade, 2010, pp. 223-267.
2. Vujić S., Maksimović S., Kričković A.: Coal exploitation - energy potentials, competitiveness, restructuring, transitional disturbances, future. Elektroprivreda Beograd, No. 2, 2005, pp. 62 - 69.
3. Vujić S., Žunić M., Kovačević S., Maksimović S.: Coal - potentials, structural adjustments, future development. Thermotehnika, Book 32, 1 - 4, 2006, pp. 43 - 53.
4. Vujić S., Jelenković R., Rabrenović D., Radosavljević M., Čalić N., Nikolić B., Simić S., Maksimović S., Mojić S., Komatina M., Mladenović B.: Mineral raw material complex of Kosovo and Metohija. Mining institute Belgrade, Belgrade, 2021, 332 p.
5. Vujić S.: Serbian mining and geology in the second half of the XX century. Živanović V., Maksimović S.: Exploitation of energy mineral raw materials, Belgrade, 2014, pp. 316 - 373.
6. Mining Institute Belgrade: Possibility of perspective coal development in large lignite basins of SR Serbia. Belgrade, 1975.
7. Faculty of Political Science and Faculty of Mechanical Engineering, University of Belgrade, Forum: Reintegration or delimitation: discussions on the future of Kosovo and Metohija; Maksimović S., Division of Kosovo and Metohija,

- Максимовић С., Подела Косова и Метохије – енергетска нестабилност Србије, Београд, 2020.
8. Вујић С., Радосављевић М., Максимовић С.: Руде и рудници Косова и Метохије. Рударски гласник, бр. 1–2, 2018, стр. 5–23.
  9. Јаковљевић И., Костић Д.: Критичка оцена експлоатације угља и могућности развоја производних капацитета у косовском угљеном басену. Рударски гласник, бр. 1–4, 1996, стр. 26–30.
  10. Перишић М., Симоновић М.: Оптимална подела косовског басена на експлоатациона поља. Рударски гласник, бр. 4, 1982, стр. 56–65.
  11. Јовичић Р.: Компјутерска обрада лежишта косовског басена на нивоу студије. Рударски гласник, бр. 1, 1983, стр. 61–66.
- energy instability of Serbia, Belgrade, 2020.
8. Vujić S., Radosavljević M., Maksimović S.: Ores and mines of Kosovo and Metohija. Bulletin of Mines, No. 1-2, 2018. pp. 5-23.
  9. Jakovljević I., Kostić D.: Critical assessment of coal exploitation and possibilities of production capacities development in the Kosovo coal basin. Bulletin of Mines, Br. 1-4, 1996, pp. 26-30.
  10. Perišić M., Simonović M.: Optimal division of the Kosovo basin into exploitation fields. Bulletin of Mines, No. 4, 1982, pp. 56-65.
  11. Jovičić R.: Computer processing of Kosovo basin deposits at study level. Bulletin of Mines, No. 1, 1983, pp. 61-66